

Een onvergetelijk schouwspel

Felicitas en Perpetua

‘Hier Pudens, deze zijn voor jou.’ De grimas op het gezicht van zijn centurio ontgaat Pudens niet, hij meent zijn meester zelfs hardop te horen grinniken als hij de twee vrouwen aan hem overgedragen heeft en rechtsomkeert maakt. Twee vrouwen, waarvan één zo te zien zwanger en de ander met een baby, wat een vangst. En die mag hij onder zijn hoede nemen. Christenhonden natuurlijk weer. Zie je wel, daar heb je het al. De ene begint al te zingen voordat ze in de kerker is beland. Altijd hetzelfde liedje met die lui. Maar goed dat ze er streng tegen optreden, stel je voor dat heel Carthago ermee vol komt te zitten.

Nee, tegen deze onteerders van des keizers glorie is maar één remedie: uitroeien. Nou, dat zal gebeuren. Het volk kan weer een prachtig schouwspel tegemoet zien. Deze twee zal hij bewaren tot de verjaardag van hun heer. Tenminste, als die ene bevalen is. Want zwangere vrouwen voor de leeuwen gooien, dat duldt keizer Septimius Severus niet.

Naast de twee vrouwen worden nog drie mannen binnengebracht. Het vijftal kent elkaar goed, dat is van het begin af aan wel duidelijk. Alle vijf hebben ze ook al een tijdje in voorarrest gezeten, maar blijkbaar zijn ze niet van standpunt veranderd. Ze weigeren de keizer te vereren als hun hoogste leider, zelfs al wordt dat hun dood. Weten ze werkelijk wel wat hun te wachten staat? Het gekke is namelijk dat ze zich helemaal niet zo gedragen. Ze zijn niet droevig, niet wanhopig, ze lijken ook niet van plan om van mening te veranderen. Krankzinnig volk, denkt Pudens.

Op een dag, als hij het vijftal voorziet van water, wijst een van de vrouwen, Perpetua, naar het waterkruikje. ‘Zo één hebben wij thuis ook. Toen mijn vader op een dag op mij inpraatte en

vroeg of ik mijn geloof niet beter af kon zweren, wees ik naar dat kruikje. Ik zei: Vader, ziet u dat kruikje? Mijn vader knikte. Kunt u dat anders noemen dan wat het is? Nee, antwoordde mijn vader. Wel, zei ik. Zo kan ik mijzelf ook niet anders noemen dan wat ik ben: een christen.'

'En toen?' vraagt de andere jonge vrouw.

Pudens staat op het punt om weg te lopen, maar iets lijkt hem tegen te houden. Om het hoekje van de kerker blijft hij staan en luistert.

'Toen werd mijn vader kwaad. Zo kwaad dat hij mij aanvloog en sloeg, maar uiteindelijk vertrok hij toch.'

Terwijl Pudens terugloopt, schudt hij zijn hoofd. Hij heeft ondertussen wel begrepen dat die Perpetua van behoorlijke komaf is. Bovendien moeder van een jong kind. Dan zeg je zoiets toch niet?!

Nee, die christenhonden, hij kan niet anders zeggen dan dat ze hun verstand compleet verloren zijn.

Die vader, die begrijpt hij wel. Je wil toch niet dat je dochter omkomt op zo'n jonge leeftijd en op zo'n manier? Ach, na een paar dagen in hun donkere, benauwde, hete hok zullen ze wel anders piepen. Wie weet zweren ze alsnog hun geloof af.

'Pudens?' De centurio. 'Haal dat vijftal uit hun kerker en breng ze naar een betere plek.'

Wat? wil Pudens vragen, maar toch houdt hij zijn mond. Een bevel van hogerhand is er slechts om op te volgen. Tenslotte is hij maar onderofficier. Met tegenzin doet hij wat er van hem gevraagd wordt. Vooral de vrouwen kijken hem dankbaar aan. 'Ik heb hier niet voor gezorgd,' bromt hij binnensmonds. Pudens heeft wel een vermoeden wie hier achter zit. Die christenhonden hebben overal hun vriendjes zitten en zij zullen er heel wat denarii* voor neergelegd hebben, anders was zijn centurio vast niet tot deze verplaatsing overgegaan.

'Gezegend zij onze God!' begint een van de vrouwen te zingen. Ook dat nog. Pudens weet niet hoe snel hij de deuren van

het nieuwe verblijf achter hen dicht moet gooien. Hij stopt zijn oren dicht.

Als het zo doorgaat, zal hij de centurio vragen een zangverbod in te voeren. Gevangenen zijn oorden om te kermen, niet om te zingen.

De dagen rijgen zich aaneen. Dagen waarin Pudens doet wat hij moet doen, namelijk op de gevangenen passen. Vijf van hen hebben daarbij zijn bijzondere aandacht. Wat hij verwachtte, lijkt namelijk niet te gebeuren. Ze storten niet in, en wijken niet van hun standpunt. Het lijkt wel of ze juist sterker in hun opvattingen worden. Op een morgen hoort hij een van hen zeggen: 'Weten jullie wat ik gedroomd heb?' De andere vier schudden natuurlijk hun hoofd. 'Ik droomde en zag een bronzen ladder die tot aan de hemel reikte. Hij was hoog en smal. Er kon maar één persoon tegelijk omhoog. Aan de zijkant van de ladder zaten allerlei soorten wapens vast: zwaarden, lansen, haken, sabels en werpspiesen. Onder de ladder lag, als een soort waakhond, een slang. Iedereen die probeerde de ladder op te gaan probeerde hij af te schrikken. Eerst ging jij, Saturus, omhoog. Je kwam aan de top van de ladder, draaide je om en zei tegen mij: 'Perpetua, ik wacht op je, maar kijk uit dat de slang je niet bijt.' Ik keek je aan en antwoordde: 'Hij zal mij niet bijten, in de naam van Jezus Christus!' Het was of de slang mij gehoord had. Langzaam stak hij van onder de ladder zijn kop uit, het leek wel of hij bang voor mij was. Toen ik op de eerste sport stapte, trapte ik op zijn kop en ging omhoog. Ik kwam in een prachtige tuin. Een man die eruitzag als een herder hoorde ik zeggen: 'Welkom, mijn kind!'

De gevangene die Saturus heet neemt het woord. 'Ik denk lieve zuster, dat je ons niet hoeft te vertellen wat deze droom te betekenen heeft. We hebben nog een weg te gaan, maar de toekomst is zeker en goed.'

Pudens hoort hoe de zwangere vrouw zachtjes begint te zingen. 'Hallelujah, lof aan Hem, onze Heere!'

Hoofdschuddend loopt hij weg. Wie zingt er nu als je weet dat er over een tijdje een stel hongerige wilde dieren op je wacht?

‘Pudens, breng ze naar buiten!’ Wat? Zijn meester is toch niet van plan om ze vrij te laten?

‘Begeleid ze naar de praetor*.’

De Romeinse rechtbank ligt op een heuvel buiten de woonwijken van de stad. Als ze daar aankomen, komt een man op hen af. Aan zijn kleding te zien is het geen man uit de armste wijken. ‘Laat mij toe dat ik de hand van mijn dochter kus.’

Pudens haalt zijn schouders op. ‘Vooruit dan maar,’ bromt hij. De man knielt voor Perpetua neer en grijpt haar handen. ‘Heb toch medelijden met mij, je oude vader,’ smeekt hij. ‘Ik heb altijd goed voor je gezorgd. Maak me toch niet tot schande voor de mensen! Kijk naar je broers, kijk naar je moeder, kijk naar mij. We kunnen toch niet leven zonder jou?! Kijk vooral ook naar je zoontje. Laat ons toch niet in de steek...’

Pudens hoort een snik. Hij werpt een blik op de jonge vrouw. Tegen zoveel verdriet zal ze niet bestand zijn. Zie, ze knippert met haar ogen. Zal ze... Maar opeens recht ze haar rug. ‘Vader, Gods wil zal geschieden. Bedenk dat we niet in onze eigen handen zijn, maar in die van God.’

‘Kom,’ beveelt Pudens, ‘we moeten door.’

Terwijl ze de trappen van het rechthuis oplopen, kijkt hij nog een keer om. De oude man is aan zijn terugreis begonnen.

Na een uur lopen mag Pudens zijn vijftal alweer terugbrengen naar hun cel. Blijkbaar was rechter Hilarianus niet van plan al te veel tijd aan deze zaak te besteden. Eigenlijk stelde hij hun maar één vraag, nee, beter gezegd, hij gaf hun maar één bevel: ‘Breng het offer tot heil van de keizer.’

Als één antwoord klonk het: ‘Nee, dat doen we niet.’

Over de straf hoefde niet lang nagedacht te worden. ‘Hierbij veroordeel ik jullie tot de wilde dieren.’ Dit verbaast Pudens niet. Wel de reactie van de veroordeelden: opgetogen lieten ze zich terugvoeren, alsof ze een prijs in ontvangst hadden geno-

men in plaats van een vonnis. Onbegrijpelijk. Als hij niet beter wist, zou hij denken dat de gevangenschap hen krankzinnig maakte. Het raadselachtige was echter dat ze al met zo'n houding de gevangenis waren binnengekomen.

Christenen, hij zou ze nooit begrijpen. Toch kan hij ook niet zeggen dat ze lastig zijn, integendeel, nog nooit heeft hij zulke makke arrestanten onder zijn hoede gehad. Ze schelden niet, ze mopperen niet, ze lijken alleen maar vriendelijk te kunnen zijn, zelfs tegen hun bewakers. Eerlijk is eerlijk, als de hele gevangenis vol zat met dit soort mensen kon hij wel gaan rusten. Opstand, relletjes en pogingen tot ontsnapping zouden dan niet meer bestaan.

‘Meneer overste?’

Eén van de drie mannen wil hem blijkbaar iets vragen. ‘Ja?’

‘Wij hebben een vriendelijk verzoek. Kijk, nu het oordeel over ons is uitgesproken, weten wij dat wij hier niet lang meer zullen zijn. Zou u ons toe willen staan dat wij in onze laatste aardse dagen nog wat bezoek ontvangen?’ Vijf paar ogen kijken hem verwachtingsvol aan.

Pudens laat zijn blik door de cel dwalen. Zijn ogen blijven even rusten op de jongste vrouw, de slavin Felicitas. Haar buik bolt onder haar gewaad. Zo te zien zal de bevalling niet lang meer op zich laten wachten en zodra het kind er is... Inderdaad, ze zullen hier niet al te lang meer verblijven. En wat kan het voor kwaad? Felicitas. Haar naam betekent geluk. Hij moet haar en de anderen nog maar een klein beetje aards geluk gunnen.

Hij knikt.

Vanaf die dag krijgen zijn gevangenen dagelijks bezoek. Natuurlijk houdt hij hen goed in de gaten. Je weet nooit of een van de bezoekers toch wapens of andere verboden attributen binnensmokkelt. Tot nu toe heeft hij echter niemand daarop kunnen betrappen. Ach, eerlijk gezegd was hij daar ook niet zo bang voor.

Als hij zijn rondes doet, hoort hij de bezoekers praten. Toch lijken de gevangenen het meest aan het woord. Pudens kan het niet laten om af en toe mee te luisteren. Dan hoort hij zijn gevangenen dingen zeggen als 'Houd moed!' Het is dat Pudens zijn arrestanten al een tijdje kent, anders zou hij het niet geloven. Het zou toch eerder te verwachten zijn dat de bezoekers de veroordeelden zouden bemoedigen. Soms lijkt het wel alsof bij die christenen alles andersom werkt.

Ook lijken ze nogal eens te dromen. Die dromen maken hen blij.

Ook dat begrijpt Pudens niet. Wanneer hij droomt wordt hij meestal angstig wakker. Hoe kan dat? Op een dag wint zijn nieuwsgierigheid het en stelt hij de vraag hardop.

'Hoe dat kan?' zegt Perpetua. 'Dat komt omdat wij deze dromen ontvangen vanuit de hemel.'

Juist in de nacht spreekt onze God tot ons. Hij bemoedigt ons en geeft ons kracht.' Pudens schudt zijn hoofd. Voor hem is er maar één god en dat is de keizer. Toch moet hij toegeven dat er een grote kracht schuilgaat in deze mensen. Nog nooit heeft hij zulke blijmoedige gevangenen onder zijn hoede gehad. En als hij heel eerlijk is, ziet hij er tegenop om hen te kwijt te raken. Toch komt de dag van de terechtstelling steeds dichterbij...

'Meneer overste?'

'Ja?'

'Weet u al wanneer de dag van onze glorie zal zijn?'

'Gloriedag? Jullie sterfdag zal je bedoelen.'

Perpetua schudt haar hoofd. 'U zult het wel niet begrijpen meneer overste, maar voor ons zal het de mooiste dag van ons leven zijn.'

Pudens denkt na. Vanmorgen heeft hij bericht ontvangen van zijn centurio. Moet hij vertellen wat erin stond? Even aarzelt hij, maar dan vertelt hij het toch.

'Nog twee dagen, dan zal het zover zijn.'

Er lijkt een glans op het gezicht van Perpetua te komen, maar Felicitas kijkt geschrokken. 'Ach,' zegt ze, terwijl ze haar handen over haar buik laat gaan die bijna op barsten lijkt te staan. 'Dan zal ik niet met jullie mee kunnen gaan,' snikt ze. 'Mijn laatste reis zal er één zijn tussen misdadigers.'

'Laten we bidden,' zegt een van de mannen, 'dat dit niet zal gebeuren.'

Die avond klinkt er gehuil in de cel. De volgende dag wordt het kind, een meisje, opgehaald door een van de bezoekers. 'Ik zal voor haar zorgen als mijn eigen kind,' hoort Pudens haar zeggen.

Die christenen, het lijkt wel één grote familie. Er komt een vreemde gedachte bij hem op die hij weg probeert te duwen, maar die toch blijft haken. Zou hij daarbij willen horen? Zou hij dat durven?

Nog een dag later moet Pudens doen waar hij steeds meer tegenop begon te zien. Met een zwaai gooit hij de celdeur open. 'Kom,' zegt hij. 'Het is zover.' Hij kan het niet helpen, maar zijn keel knijpt dicht als hij het vijftal naar de arena leidt. Stel je niet aan, hoont een stemmetje in hem, ben jij nou een Romeins onder-officier?

Hij kijkt nog eens goed naar zijn gevangenen terwijl hij hen naar het amfitheater leidt. Geen spoortje van angst, integendeel, eerder kijken ze of ze een feestzaal betreden. Op hun gezichten ligt een stralende glans. Kalm betreden ze de arena. Bij de poort worden ze tegengehouden door de centurio. De veroordeelden moeten verkleed worden als heidense priesters en priesteressen. Eén van hen, Perpetua, stapt naar voren. 'Dit was niet de afspraak.' Pudens kan zijn oren niet geloven. Hij durft ook niet te bedenken wat de reactie van zijn meerdere zal zijn. Tot zijn grote verbazing geeft de centurio toe. Wat?! Hier is werkelijk een grote kracht aan het werk, denkt Pudens, dat kan niet anders. Inmiddels is de arena volgestroomd met mensen. Er klinkt gejoel.

Psalmzingend lopen de vijf gevangenen naar binnen. Voor rechter Hilarianus die op de voorste rij heeft plaatsgenomen, blijven ze staan. Pudens ziet hen gebaren, maar kan niet horen wat ze zeggen.

Eén van de mannen wordt vastgesnoerd als prooi voor de beer... Het gevoel zwelt aan. Pudens heeft al heel wat van deze schouwspelen gezien, maar toch gaat er een rilling door hem heen.

Hij rekt zijn nek. Hé, waar blijft die beer? Op de tribunes wordt het stil. Blijkbaar wil het beest niet komen. De twee andere mannen worden voor de luipaarden geworpen. De roofdieren vallen aan. Toch lijken hun beten niet dodelijk. Dan zijn de vrouwen aan de beurt. Perpetua wordt op de grond geworpen door een wilde stier. Ook Felicitas lukt het niet om staande te blijven. Pudens ziet hoe Perpetua opstaat en haar vriendin overeind helpt. Gehavend staan ze daar. Het volk vindt het blijkbaar wel genoeg. Beiden worden teruggebracht naar de poort. Eén van de mannen, Saturnus, komt naar hem toe. 'Heer onderofficier,' zegt hij kalm, 'het gaat precies zoals ik dacht. Ik heb nog geen beest gevoeld. Straks zal ik de arena opnieuw binnengaan en door een luipaard met één beet afgemaakt worden. Heer officier, geloof nu maar, met heel je hart.'

Met bonzend hart ziet Pudens hem daarna opnieuw de arena ingaan. Inderdaad, het gebeurt zoals de gevangene hem voor-spelde. De luipaard bijt. Toch blijkt de beet nog niet dodelijk. Strompelend komt de gevangene terug. Zijn lichaam lijkt zwak, maar zijn stem is nog krachtig. 'Zalig schoon!' galmt het door de arena. Even later staat hij vlak voor Pudens. De onderofficier doet ongemerkt een stap terug. 'Vaarwel,' zegt Saturnus. 'Blijf denken aan het geloof, blijf denken aan mij. Put er kracht uit!'

Dan wijst hij naar de ring die de onderofficier draagt. 'Geef eens?'

Pudens kan niet anders dan gehoorzamen. Met trillende vingers schuift hij de ring van zijn vingers. 'Hier,' zegt hij schor. Als hij het gewonde lichaam voor hem ziet, kan hij een gevoel van

misselijkheid niet tegenhouden. Toch moet hij kijken, of hij nu wil of niet. Zijn gevangene doopt de ring in zijn bloed en geeft hem daarna terug. Dan valt hij bewusteloos neer op de grond. De onderofficier rilt.

Niet veel later wordt het vijftal voor de laatste keer de arena binnengebracht. Ze worden op het schavot gelegd. Pudens ziet nog net hoe Perpetua de aandacht van de gladiator trekt en naar haar keel wijst alsof ze zeggen wil 'dood me maar'. Dan valt het zwaard op haar neer. Terwijl zijn gevangenen hun laatste adem uitblazen, kijkt Pudens naar de deels donkerrode ring om zijn vinger. Hij haalt diep adem. 'Vaarwel,' mompelt hij zacht. 'Sei indimenticabile'.*

* denarii = Romeinse zilveren munten

* praetor = belangrijk magistraat in het Romeinse rijk, rechter

* sei indimenticabile = ik zal jullie nooit vergeten.

Perpetua en Felicitas leefden eind tweede, begin derde eeuw na Christus. Ze woonden in Carthago, een belangrijke handelsstad in Noord-Afrika. Dit gebied was onderdeel van het grote Romeinse Rijk. Romeinse keizers hadden veel macht en werden als goden vereerd. Vereering van andere goden werd niet toegestaan. Op bekering tot het christendom stond zelfs de doodstraf. Dat hield de jonge vrouwen Perpetua en Felicitas niet tegen om de naam van hun Heere en Heiland te belijden. Op 7 maart 203 werden zij in de arena van hun stad voor de wilde dieren geworpen. Zo werden ze martelaressen. Hun namen betekenen samengevoegd 'eeuwig (Perpetua) geluk' (Felicitas).